

Flamman

“Redbergslids nya storbio” – den sjunde länken i AB Cosmorama's biografkedja, ritades av arkitekten **Sten Branzell** och uppfördes av byggnadsingenjören Olle Engkvist. Den konstnärliga utsmyckningen stod **konstnären Gunnar Ström** för. Byggnadskostnaden var 333 000 kr, varav tomt 40 000 kr och inventarier 45 000 kr.

Tillsammans med Victoria och Cosmorama disponerade nu **Cosmorama-bolaget** tre stora biografer “av kontinental mått”, samt de mindre salongerna Nya Teatern, Kronan, Odéon och Röda Lyktan.

Cosmorama var fastighetsägare från början; från 1964, när dotterbolaget upphörde, stod Svensk Filmindustri som ägare och från 1975 Fastighets AB Hufvudstaden, som ägdes av SF. **1986** tog Göteborgs Finska Pingstförsamling över fastigheten.

Som öppningsprogram den 14 oktober 1935 visades *Flickornas Alfred* med Birgit Tengroth och Sture Lagerwall samt kortfilmen *Havet lockar* med Per-G. Holmberg. Filmen gick samtidigt upp på Victoria.

VICTORIA	Tel. 13 81 00. Bilj. fr. 12
FLAMMAN	Barnförbudet. 715, 915
	Tel. 15 14 80. Bilj. fr. 5
	Barnförbudet. 715, 915

KAMPERS

Ingeborg
THEEK

Rolf
MOEBIUS

i UFA:s prisbelönta
märkliga soldatfilm

Permission på hedersord

»Har alla de goda egenskaper som krävas
av en publikfilm.» Sv.D. »Berättas med ett
lugnt och säkert mästerskap.» D.N.

Extra på Viktoria: **GRAND NATIONAL
STEEPLECHASE I LIVERPOOL.**

28/3 (ovan) och 31/8 (nedan) 1939.

COSMORAMA
Ö. HAMNGATAN 46-48 TEL. 13 93 44

FLAMMAN
REDBERGSVÄGEN 19 TEL. 15 14 80

Barnförbj.

Tyrone Power
och **Nancy Kelly** samt Henry Fonda,
Randolph Scott, Slim Summerville m. fl. i
en grandios äventyrsfilm i färg från Fox:

UTANFÖR LAGEN
(JESSE JAMES)

»En verkligt roande äventyrssak gjord med brio, fart och raffel. En underhållningsfilm att ty sig till om man för några timmar vill komma undan det bistra vardagsnuet.» NT. »Tyrone Power är utmärkt, manlig och sympatisk.» MT.

EXTRA på COSMORAMA
EN FÖR ALLA — ALLA FÖR EN
SF:s o. G. Skoglunds högaktuella o. instruktiva luftskyddsfilm

14/12 1939

Flamman, och senare Kaparen, hade ofta funktionen att parallellköra en extra stor premiärfilm med en av biograferna i centrum. Men man programsatte också lite udda filmer som man kanske inte riktigt trodde på, som den tyska *Hennes engelska giftermål*, som kom redan andra veckan. De största svenska filmerna gick i regel två veckor, men annars byttes programmet ut varje vecka.

GP rapporterade dagen efter öppnandet:

Den originella exteriören med glasskåpet har fångat uppmärksamheten och det stod täta köer när biljettförsäljningen i går middag började till kvällens öppningsföreställningar. Det har tydligen inte varit så lätt att inpassa en biografbyggnad i den spetsiga hörntomten, men arkitekten Sten Branzell har likväl lyckats få in både en rymlig och trevlig salong och luftig entréhall.

Man kommer från Redbergsvägen direkt in i en stor glashall, hallen i gult och grönt, och från denna leder en bred trappa upp till salongen. Utanför denna löper en gång med sittplatser på ena sidan. Taket är här, liksom i hallen, i grönt, ena väggen är varmt gul, medan den andra är mörkblå med en rad silverpelare. Utmed den sistnämnda väggen är inbyggd en marmorbänk, som uppvärms underifrån.

Själva salongen, som är något kilformig, verkar hög och luftig och de i rött klädda stolarna äro bekväma. Taket och övre delen av väggarna äro beklädda med grov puts, som först täckts med en kraftig röd färg och därefter belagts med guld. Det blir en god effekt. Hela väggen i salongens bakgrund är klädd med röd manchestersammet och nedre delen av långväggarna är också klädd med sammet, fast i en gulaktig ton. Prosceniet omgives av ett par allegoriska målningar konstnären Gunnar Erik Ström, på ena sidan Afrodite med en fackla, på andra sidan Atlas med jordklotet. Hr Ström svarar också för färgsättningen inom biografen.

Flamman vid **Redbergsvägen 19** var en biograf i tiden. Funktionalismen slog igenom på 1930-talet och biograferna befriade sig från behoven att efterlikna teatrar. Den 29 meter långa salongen smalnade av mot duken. Golvet med de 684 platserna sluttade ordentligt för att garantera goda siktlinjer.

Det var den första av stadens biografer som byggdes direkt för ljudfilm, om man bortsåg från Lundby bio, och det verkade man göra.

Entrén öppnade sig storslaget och inbjudande utåt mot omgivningen. De äldre biograferna, som Victoria, Cosmorama och Palladium, hade plana golv och trånga portar.

De många stolarna [684], i en biograf utanför centrum, vittnar om vilken stark tro det fanns i biografbranschen. Under 1930-talets senare hälft ökade antalet biografer i Sverige med 50%. Många av Göteborgs mest kända biografer byggdes under den här perioden: Spegeln, Royal, Skansen, Kaparen, Fyren. Nästan alla är i dag nedlagda. I bästa fall, som med Flamman och Royal, har byggnaden och lokalen bevarats.

Flamman stängde den 31 december 1982. I dag används byggnaden som frikyrklig möteslokal, biosalongen finns i stora drag kvar, men anpassad till de nya behoven: duken är ersatt med estrad, platsantalet är minskat från 684 till 150 med en ny mittgång; maskinrummet är kontor. Den berömda funkisexteriören är i stort sett oförändrad.

PERSONAL

Föreståndarveteranen **Gösta Lundquist** kom från Nya Teatern till Flamman när biografen öppnade i oktober 1935, men redan 1 januari året därpå återvände han till Nyan och Sven Brantby tog över.

Vanja Andersson (född 1/10 1890) började som kassörska vid Cosmorama 14/8 1920, men flyttade 1935 till Flamman.

Paul Grundberg (född 23/1 1906) började som kontorist vid AB Cosmorama 1920 och kom som vaktmästare till Flamman när biografen öppnade.

Arne Pettersson (född 26/7 1918) var vaktmästare från 1937.

Flammans maskinrum var utrustat med **två Ernemann-projektorer**. En tid efter öppnandet installerades automatisk kolmatning för lamporna, vilket betydde att filmerna i princip kunde köras av en maskinist, men på grund av den stora duken med kraftig H.i-belysning krävdes stor påpasslighet och man tyckte det var säkrast med ett **maskinistbiträde** (lön 140 kr). Som sådant anställdes **Åke Johansson** 1937. Han hade tidigare erhållit utbildning inom bolaget.

Valter Lagerkvist (född 23/10 1903 i Lugnäs) var först elev på Palladium innan han blev **huvudmaskinist** på Flamman när den gamle maskinisten Öhrlund flyttades till Victorias nya dagvisningar. I **maskinistsysslan** ingick även eldning, skötsel av ventilation och gasbrännare.

Åke Jeverstam (född 8/5 1907 i Fjärås) var tjänsteman vid Lindholmens varv innan han blev **maskinistbiträde** vid Cosmorama 1937, senare blev han maskinist på Flamman.

Gunnar Ström hade också uppdrag i biograferna **Flamman**, **Spegeln** och **Kaparen**. I Flamman från 1935 på Redbergsvägen huserar numera finska pingstförsamlingen. På ena sidan om scenen målade Ström **Afrodite** med en fackla, på andra sidan **Atlas** med jordklotet. Han stod också för färgsättningen i hela biografen. På Spegeln är det oklart vad Ström bidrog med. Det skall ha varit något i metall. Allt är numera borta. I Kaparen från 1940 på Stigbergstorget fanns också utsmyckningar av Gunnar Ström. Här var det huvudsakligen reliefer i gips på väggarna med motiv från sjöfarten, vikingar på äventyrliga färder, buttra skepparprofiler i solig söderhavsmiljö mm. Intet av detta finns kvar.

Och här från biografen Flamman på Redbergsvägen: Afrodite med facklan och Atlas med jordklotet.

